

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Joh. Jonstoni Thaumatographia Naturalis

Jonston, Jan

Amstelodami, 1661

Thaumato-graphiae naturalis classis tertia in qua meteoroum admiranda

urn:nbn:de:bsz:31-97032

THAUMATO-
GRAPHIÆ
NATURALIS
CLASSIS TERTIA.
IN QUÀ
METEORORUM
ADMIRANDA.

*Quid ergo? Honestius judicas dejectione animi
perire quam fulmine? Eo itaque fortior ad-
versus cali minas surge: Et cum mundus un-
dique exarserit, cogita te. nil habere de tanta
mole perdendum. Seneca, quæst. natur. l. 2.
cap. 59.*

SYL.

S Y L L A B U S
CAPITUM ET ARTI-
CULORUM
CLASSIS TERTIÆ.

Cap. I. De exhalationibus
subterraneis.

Cap. II. De Cometis.

Artic. I. De Cometarum
natura & quantitate.

Artic. 2. De Cometarum
significatione.

Cap. III. De Igne Fatuo,
Castore & Polluce.

Cap. IV. De Igne Lam-
bente.

Cap. V. De Fulgure.
Fulgure & Tonitru.

Cap. VI. De Ventis.

Artic. I. De origine Ven-
torum.

Artic. 2. De generibus

& effectis Ventorum.

Cap. VII. De Terræ
motu.

Artic. I. De ortu Terræ
motus.

Artic. 2. De Terræ mo-
tuum loco, tempore,
effectis.

Cap. VIII. De Pluvia.

Cap. IX. De Nive &
Grandine.

Cap. X. De Rore, Man-
na & Melle.

Cap. XI. De Iride.

Cap. XII. De Admi-
randis quibusdam Me-
teoris.

E ADMI-

ADMIRANDA METEORORUM.

CAPUT I. DE EXHALATIONIBUS SUBTERRANEIS.

Exhalationes pro materia habent Meteorum. Sol & Sydera cætera illas eliciunt, ignisque subterraneus haud paucarum artitex. Nil de illis dicemus; harum salubres quasdam, quasdam noxias dari pluribus comprobari potest exemplis. Ad radices montis Trituli Halveati existunt aquæ, à quibus per quadraginta tres gradus, ad sudationis ascenditur locum: hujus verò longitudo tria passuum millia continet. Quo magis attolleris, magis calescit; minus, quo magis te demiseris. Ex membris hæc pituitam evocant, & capitis medentur destillationi. Iuxta calidas quæ ad paludem Agnani exiliunt, visitur Caldarium. Fossæ sunt cespitate contactæ, & lapidibus amotis, calidus emittitur vapor, qui movet excipientibus sudorem. Ex lacu Campaniæ Averno, antequam sylvis quibus vestiebatur cæsis, ærem fecisset Agrippa perflabilem, adeo spissæ exhalationes prodibant, ut advolantibus avibus mors essent. Ad paludem Agnani in Italia mons est, in quo spelunca angusta, clementer deorsum vergit, longitudinem pedum octo continens. Solum ejus pede vel manu tentatum, reliquo sentitur calidius. Injectum animal, pestifero exanimat halitu, sensu & motu privat, statim si extraxeris: Vicinæ vero confestim injectum paludi, vitæ (mirum!) restituitur. *Camer. Cent. 7. Mirab. mem. 50.* In Ebúso Insula adeo exhalationes inficiunt terram, ut in collubratiam illatas, pestiferæ bestię ferre nequeant. In maximis Bajani frictiolis serobs est, cujus aqua tam calidos exhalat vapores, ut cera liquescente extinguantur candelæ; tam lethiferos, ut homines cor-

repti,

repti, mor
eciam spel
spiritu, ac
tonium der
habet ita m
plum valde
quidem tar
quæ nebul
solum vix
Septa, ær
non flaver
confestim
mortui e
scribente
ris specus
Soli Eum
Scalig. Ex

D E

De C

Cometæ
Cæc ad
Perpetui qu
Mercurii int
nonnullis
in æthereis
quæ postqu
lis, extrem
facetur ignor
fiat tandem
evanuisse vete
Æquivocos q
prentæ region

METEORORUM. 99

repti, mortui repente concidunt. Apud Babylonem est etiam spelunca, ex cujus ore tam pestilens emittitur spiritus, ut omnia, quæ eum hauriunt, interimat. Plutonium denique exiguo in colle montosæ regionis, os habet ita moderatum, ut hominem capere possit, ipsum valde profundum. Cingitur Septis quadratis, & quidem tantis, quanta dimidium ambiant jugerum; quæ nebulosæ & crassæ caliginis adeo plena sunt, ut solum vix cerni possit. Eos qui circa appropinquant ad Septa, aër non lædit, utpote purus ab ea caligine, cum non flaverint venti. Animanti verò intra eunti mors confestim parata est. Tauri etiam introducti cadunt, mortui extrahuntur. Ad Hierapolim denique Syriæ, scribente *Dione in vita Trajani*, est tetri ac lethalis odoris specus. Quicquid eum animantium haurit, interit. Soli Eunuchi maleficii illius & noxæ sunt expertes. *Scalig. Exerc. 277. sect. 4.*

CAPUT II.

DE COMETIS.

ARTICULUS I.

De Cometarum natura & quantitate.

Cometarum ortus & natura variè sapientes torsit; nec adhuc inventum iudicium, quod videretur. Perpetui quibusdam videntur; circa Solem, Veneris & Mercurii instar volvi, plerumque latere: de novo creati nonnullis, nec in sublunaribus cathedram figere, sed in æthereis. Illustrium mentes iudicavit Democritus, quæ postquam innumerabilibus in terris viguere seculis, extremos obituræ peragunt Triumphos. *Bodinus* fateatur ignorantiam: huic tamen accedit, inque stellas fixas tandem abire innuit. Causa. Omnes sine occasa evanuisse veteribus cognitum. Duplices alii posuere, Æquivocos qui in æthere confedere; Veros qui de supremæ regionis prædicavere suggestu. Quicquid sit,

abditæ hæc, & quia cœlestia, difficiliora. Qui anno 1456 fulsit, plus quam duo cœli occupavit signa; qui 1472 toto mense summa celeritate, à Libra retro, totum suo cursu confecit Zodiacum, initio quadraginta partes, centum & viginti postea in singulos dies. *Sennert. l. 4. Epitom. cap. 2.* Tantum annus 1556 vidit, ut non tantum expirationes levissima & arida, sed nec omnes quidem sylve ac nemora, quotquot erant, ubique terrarum, pabulo bimestri, quo luxit sufficere potuissent. Verba sunt *Bodini lib. 2. Theatri.* Anno 1543 visus est cum cauda versus Aquilonem ingens; Ex eo flamma draconis instar devolavit, rivum exhaustit, agri fructus absumsit. *Sennert. l. c.* Attalo regnante tantus erat, ut in immensum extensus, cœli plagam, cui lactea nomen est, æquaret. *Senec. quæst. natur. l. 7. c. 15. Arist. 3. Meteorol. c. 7.* Tempore Anaxagoræ ingens 75 dies arsit; tanta ventorum insecta tempestas, ut lapidem vehiculi magnitudine avulsam, in sublime turbo ferret, & in Aegeos Thraciæ dejiceret flumen. *Nicephor. l. 12. cap. 1.* Anno vero 1511 in Lombardia ignej pavonis instar per aëra volitavit, & evanescit: tres lapides demisit, quorum unus centum sexaginta, alter sexaginta, tertius viginti libras pendebat. *Suesianu. Theodosii denique senioris tempore meridie noctis circa Luciferum apparuit insolens; ingens ad eum vis aggregabatur stellarum, quæ lucem mutuo quasi emittebant concursu; hæc in unam abiit flammam, ancipitis gladii instar. Ipso die, mense Julio, visum referunt Hispani si & navibus exitialem. Vel ob aëris subtilitatem, vel ob splendoris collectionem, vel diei obscuritatem accidere scribit *Cardanus l. 4. de varietat. cap. 63.* Idem in comm. supra quadr. *Ptolem. l. 2. traçt. 54. de quodam inquit. Volo narrare ostentum, quod ostendi cum juvenis essem atque studerem. Apparuit Cometes, cujus pars solida erat rotunda figura, triplo major Venere, cujus claritate totus orbis illustrabatur, eratque lux ejus, quanta si quarta pars Luna luceret.**

Præcur
dicium
mitem p
miletum
tiofam
timum di
auricular
Carolus
ginhato
is ne tri
re, prot
nisi qui
tiam lau
admoner
faustus p
trici appi
c. 15. l
per 7 die
sonspet
clarum
significac
RVM l
insigne fir
mur, ad
pate, sp
Cas. Divi
neris anter
habitu &
controver
sarem soleb
adl. 2. Plin

ARTICULUS II.

De Cometarum significatione.

PRæcursores autem calamitatum, si spectemus iudicium & dicunt & compertum est. Vespasiano mortem prædixit, Romæ ab Alarico captivitatem, miserum Mauricii fatum, Mahumetis perniciem, exitiosam *νεστοροτροπικην* nunciavit. Carolo M. ultimum diem. Tartarorum in Silesiam impetum, & auricularum abscissionem, indixit. Memoriam produunt, Carolum M. cum illum vidisset, attonitum cum Eginharto disseruisse, principis evocari vitam. Cumque is ne tristitia afficeret, illud, *A signis cali nolite timere*, protulisset. Non alium timere debemus, adiecisse, nisi qui nostri & syderis creator est; sed ejus clementiam laudare tenemur, qui nostram inertiam talibus admonere dignatur signis. *Alfed. in Chronol.* Vnus faultus putatur, qui cum Augustus ludos Veneti genitrici appararet, apparuit. Hinc verbo ipsius *Plin. l. 2. c. 25.* *Is ipsis ludorum meorum diebus sydus crinitum per 7 dies in regione cali, qua sub Septentrionibus est, conspectum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarumque & omnibus terris conspicuum fuit. Eo sidere significari vulgus credidit, Cesaris animam inter DEORVM Immortalium nomina receptam: quo nomine id insigne simulachro capitii, quod mox in foro consecravimus, adjectum est. In antiqui Romani denarii altera parte, spectatur Cesaris effigies cum his literis: Imp. Caf. Divi. III. Vir. R. R. C. in altero vero Templi Veneris anterior facies cum stella. Cesaris statua augurali habitu & ara ad quam sacrificare, vota suscipere, & controversias dirimere, interposito jurejurando, per Casarem solebant, cum his litteris: Divo Iul. Delchamp. ad l. 2. Plin. cap. 25.*

CAPUT III.

DE IGNE FATUO,
Helena, Castore, Polluce.

Circa sepulchra & patibula, ignis degit fatuus. Viscosa enim & pingui exhalatione, tanquam parente gaudet. Nocturni aëris *ἄντιπερὶστροφῶς* accenditur, & ad motum aëris variis cietur agitationibus. Accedentes viatores fugere videtur, recedentes sequi. Causa in aëre est. Propellitur in cursu, propellit & istos, in fuga sequitur, comitantur & ipsi. Hinc viatorum saepe pericula. Fagorum dum esse existimant lumina in paludes conjiciuntur. Tria sequentia in mari apparere solent: *Graves sunt*, inquit *Plinius l. 2. c. 37: ha stolla, si solitaria venire, merguntque navigia, & si in carina ima deciderint, exurentes. Gemina autem salutare, & prosperi cursus prae-nuncia, quarum adventum fugare illam diram ac minacem Helenam ferunt.* Ob id Polluci & Castori istud numen assignant, eos in mari invocant, navibus tanquam duces tutelares assignant. *Altor. 28. cap. 11. De Helenæ sydere: sic Cardanus lib. 2. de subtil. Eiusdem ferme generis est Helena sydus, circa malum navis, quod cadens etiam aenea vasa colligat, certus submerisionis nuncius.* Nam solum in gravibus existit tempestatibus, nec nisi crassissimo spiritu, & magna ventorum vi, vapor ille cogi potest in navi & ardere simul; unde etiam imminentem nunciat perniciem.

CAPUT IV.

DE IGNE LAMBENTE.

Ignis lambens ex subtili & pingui exhalatione oritur, & animalium pilis ac vestibus adhærescit, imo calidioris si fuerit temperamenti, ex sudoribus illorum accen-

accenditur. Tale quid de *Aescamo* *Virgilius* 2. *Aneid.*

Ecce levis summo de vertice visus Iuli

Fundere lumen apex, taedique innoxia molli

Lambere flamma comas, & circum tempora pasci.

Refert *Cardanus* cuidam amico suo *lib. de variet.* 10. *cap. 49.* cum hora prima noctis venisset, in palli consueta depositione, scintillas à dorso petasi profluisse: intra dies autem 15 veneficii accusatum, suâsû amicosum in exilium ivisse. *Servio* *Tullio* etiam tum puerulo dormienti, circa caput flammam emicuisse, domestici oculi annotaverunt. Quod prodigium *Prisci Tarquinii* Regis uxor *Tanaquil* admirata, *Servium* servâ natum, in modum filii educavit, & ad regium fastigium evexit. *Valer. Max. l. 1. c. 6.* *Livius lib. 1.* *Ex L.* etiam *Martii* ducis duorum Exercituum, quos interitus *Pub. & Cn. Scipionum* in *Hispania* debilitaverat, capite concionantis eluxit. *Paulo* ante mortem *Iulii Cæsaris* viri capitibus ardentibus passim discursare visi sunt. *Suetonius.* Cum *Bamba Gothonia* Rex inungeretur, oleum minutissimas de se sparsit flammulas. *Funcius in Chron.* & in prima sancti *Martini Turonensis* Missa, ex hostia flamma emicuisse dicitur. *Sabel. l. 1. c. 4.* *Ienæ* puer detracta per occiput interula scintillas copiosas una detexit. *Libav. l. 1. de Origine rerum.* *Caumontiæ Heroinæ*, in mediis tenebris capillus dum pectitur, ignem vomere visus est. *Equum ad Cataphracti usum* è *Calabria* candidum habuimus; inquit *Scalig. Exerc. 174.* *Is in tenebris ubi strigile fricaretur, scintillas ejaculari videbatur.* At causam ponunt refractionem luminis in subjecto lævi, sicut in aëre torante, guttulæ sunt, quasi singula specula, ita in capite piloso, pingui, viscido, squammoso pili vel squammæ. Sed & in insectis aliquid ignei apparere dicitur. In *Insula* enim *Solebe* tam excellenter singulis muscæ splendent noctibus, ut singulæ appareant faces. *Libav. l. c.* Vermis figura stellæ reperitur, qui noctu lucet ut stella. (fors est stella marina, ex cujus liquore *Chymici* pollicentur lucidum) Ex vermium quorundam in *Hispaniola* *Insula* juncturis, lux emicat plurima, prui-

nam imitatur fulgore. Sunt & alii qui non minori quam centum passuum interstitio lucem emittunt: neque tamen à toto corpore illa, sed juncturis. In Hispania novi orbis musca fertur scarabei magnitudine, vagini pennis, Cocujus nomine; cujus oculi noctem illuminant, ut cerea candela pro lucerna sit noctu ambulantis, pro ellychnio in cubiculis, ad cujus lumen legi scribique possit; nec tantum vivæ sed & mortuæ. Quidam enim funiculos ex istis candelis faciunt, colloque appensis sibi prælucent ad iter faciendum. Causa vero non in ignem lambentem conjicitur, sed in humoribus animalium in percussione; quædam in se lucens aliquid habere creduntur. Certe cicindulæ inclusæ pugno, si per rimam in maxime tenebrosa nocte aspexeris, lucem emittunt. *Reischius ait*, Pisces squammis partem comprehendere igneas, quarum beneficio luceant. Delphini exemplum comprobare videtur. Noctæ enim aureus apparet, cum in tergo sit cæruleus, in lateribus viridis, ventre albus. *Reischius in Margarita Philosoph.* Claudat hoc caput portentum quod anno M. XCIII. accidit. Eo enim pridie nonas Aptilis circa diluculum stellæ per plures simul cecidisse in terram visæ sunt. Inter has cum unam Maximus quidam in Francia stuperet, & notato loco aquam superfudisset, fumum cum fervoris sono inde exire magis stupuit. *Lycob.*

CAPUT V.

DE FULGURE, FULMINE & TONITRU.

Generationem Tonitru penitus qui inspicere voluerit, Chymicos consulat. Quoties enim cunque Sali-petræ Sulphuris accessit portio, ingens editur strepitus; & aurum fulminans majore ferri impetu dicemus. Notum etiam ex Nitro, Sulphure, Calce viva & Bituminibus si fiant mixturæ, humidi aspersione accendi.

di posse. Similis hic res agitur. Nam ubi vapores sulphurei & nitrosi tempore æstivo, à calore Solis, flantibus præcipue ventis meridionalibus, sursum eleuantur, à ventis oppositis ununtur atque densantur, ob peculiarem accenduntur repugnantiam hinc & sonus oritur & coruscatio. Cælo sereno audita fuisse Historiæ tradunt. *Senec. natural. l. 2. cap. 30.* Ætæ aliquando multo igne abundavit: ingentem vim arenæ urentis effudit. Involutus est dies pulvere, populosque subita nox terruit. Illo tempore ajunt plurima fuisse tonitrua & fulmina: quæ concursu aridorum facta sunt non nubium, quas in tanto æris ardore nullas fuisse verisimile est. Fulmen in tetram usque interdum fertur, tum quia vehementi è nube ejicitur impetu, tum quia bene coherentè & compacta constat materia: nunquam tamen quinque pedibus altius descendere in terram auctor est *Plinius l. 2. c. 55.* Effectus ejus miri. Dolia exhauriuntur intraçtis operimentis, nulloque alio vestigio relicto. Aurum & æs & argentum liquantur intus, sacculis ipsis nullo modo ambustis, ac ne confuso quidem sigoo ceræ. *Plin. l. 2. c. 51.* Expertus id Lucius Scipio, cum aurum in viminea cista haberet. Marcia Princeps Romanorum ista gravida partu evaninato, ipsa citra aliud ullum incommodum vixit. Causa in raritate & crassitie ponitur. Facilius illa penetrat, hæc quia difficilior magis lædit. *Arist. 3. Meteorol. c. 1.* Fracto interdum dolio stat vinum; causa est, quia calor fulminis exteriores vini condensat partes, ut vinum quasi pelli inclusum stare videatur; *Sennert. l. 4. Epitom. c. 2.* triduum hunc non durare regionem. *Senec. quæst. natur. l. 2. c. 1.* author est. Maxime mirandum quod refert *Meurerus in Comment. Meteorol.* Ministrum quendam ita subito ex oculis hominum, in via qua Lipsia itur Torgam abreptum, ut nunquam apparuerit postea. Mox tangendi adeò hebetantur, ut nec tonitru, nec horrendos persentiscant fragores. Id in Germanicis bellis Equitum magistro Severo, imperante Iuliano usû venit. Acer primo & insignis fato urgente commacruit, Laurum, vitulum maximum, aquila

lam non tangi tradit *Plinius*, ficum *Rhodiginus* adungit, & amaritudini acceptum refert. *Rhodig. Antiqu. l. 3. c. 29.* Ideo *Tiberius Cæsar*, ut habet *Suetonius in ejus vita* tonitrua metuens turbatiore cælo, Coronam lauream capite gestabat, & ob id tradente *Columella* gallinæ cubanti laureæ ramulos subjiciunt. Ideo tentoria Imperatorum ex pellibus vituli marini fieri solebant. Et scribit *Suetonius Augustum* adeo expavisse fulmina, & tonitrua, ut easdem semper secum portaret. Severo Imperatori ex eadem materia lectica ad eosdem usus. Narrat tamen *Vicomercatus ad 3. Meteor. c. 10.* Laurum aliquando de cælo tactam. *Conimbricenses* vero fictitiam hanc immunitatem existimant, nisi quod naturæ quodam instinctu fulmina prædicantur ab illis. De Lapide fulmineo sub testis aservato, herbis & candelis celebrioribus festis lustrali aqua expiatis, Campanarum pulsu, non est opus, ut multa dicam. Superstitiosa hæc esse quis non viderit? Quidam eorum dicunt (*Remig. l. 1. Damonol. c. 26*) irritum & inefficacem esse campanarum sonum, si quæ ex illis cum lustratur, ex Sacerdotis concubina fuerit nuncupata. Quod si sonitus ille aërem rarefacit (quod tamen absolute dictum falsum est: Nam nec nebulas nobis propinquiores dissipat, nec recta sursum volat, sed per fenestras certis in locis oblique cogitur, nec ad nubem pervenit) satius esset tormenta explodi, majorisque campanas tantum moveri. Feles, Canes & Capras magis illorum obnoxios ictibus, observatio dedit sedula. Hinc, si in patente cum homine canis versetur campo, retritrus ipsius implicatur pedibus. Causam in halitus ex animalium horum corporibus exhalantes conjicit *Cl. Bartholinus*, quos tanquam materiam cognatam, & nutrimentum aliquod, fulminei spiritus, fores præfertim si pateant, ut libere in aërem ferantur, sequuntur. Hinc feles in limine tanguntur sæpissime. Canes autem odoros esse, odoras & capras, quis est qui nesciat? Feles in tanta copia per poros effundere eosdem, ut & homines quidam ad illorum præsentiam deliquium patiantur, & generosiores Equissi in curru abscondantur.

domi, sic
docuit. Hy
dere nulli
meo temp
prop. inq
fulminam
nem exat
frigra cor
Seperenti
mines ex
tis cardan
fulmina,
Iosiph
Philosof
cullus i
minatri
Epist. i
irnosun
dem frig
mixta fr
villam

V Enco
te
fider aut
ficcantem
irrigata &
Terra enim
expler sic
nulla exhal
pennit, ej

dantur, sudorem anxie emittant, experientia ipsa nos docuit. Hyeme raro fiunt Tonitrua. Paucæ enim & fere nullæ calidæ attolluntur exhalationes: meminit tamen tempore Alexandri Curtius lib. 8. de Alex. Erat prope, inquit, continuus cæli fragor, & passim cadentium fulminum species viscebatur. Tum repente imber grandinem incutiens, torrentis modo effunditur. Imbrem vix frigoris concreto gelu astrinxerat. Olaus lib. 1. cap. 6. in Septentrionali plaga vehementiora judicat. Nam homines exanimant: & in Tartaria regni Mongal mixtis cadunt nivibus. In Brasilia verò rarò demittuntur fulmina, ac tanta fulgura, ut Solem superare videantur. Ioseph Acoſta anno 1560. Tempote Marci Antonini Philosophi, fulmine ad legionis Christianæ preces percussos hostes legimus. Unde Christianorum Legio Fulminatrix dicta. Confestim inquit imperator de illis in Epist.) ut procubuerunt in facies & preces fuderunt ad ignotum mihi DEVM, descenderunt de cælo, in nos quidem frigidissimus imber, in nostros vero hostes, grandæ mixta fulminibus, ut sine mora sentiremus, præsto esse victam operæ DEI potentissimi.

CAPUT VI.
DE VENTIS.

ARTICULUS I.

De Origine Ventorum.

Ventorum causam Solem innuit Aristoteles 2. Meteoror. cap. 4. humorem, qui per summa terræ residet attrahentem, & terram ipsam calefaciendo exsiccantem. Non placet sententia Lydiato. Nam terra irrigata & exsiccata, parca est Ventorum materia. Terra enim non plus imbibit pluviam, quam ut suam expleat sitim, & in siccam permutet naturam; inde nulla exhalatio. Ex eodem demenso, in pluvias abire permittit, ejus non parva copia. Quid igitur pro-

gentibus relinquatur ventis? Internus ergo substituitur calor. Et certe temporibus hybernis, fumosam terra exspirat exhalationem: ex nivibus in Australibus partibus oriuntur venti: ex paludibus & stagnis aura affurgit; ex mari quamvis tranquillo procellæ. Vnde nisi quia exhalat terra vaporem, qui per profundas aquas foras erumpit? Rem hanc Chymicorum ostendit instrumentum, quo loco follis utuntur. *Sennert. lib. 4. Epitom. c. 3.* Paratur ex cupro globus, ita ut aqua repleti, claudi repletus possit. Fistula angusti orificii, ex una paratur parte, aqua igni admovetur repletus, fistula alteri loco follis. Vbi globus incalescit, & aërescit aqua, continuo aër exspiratur, & donec aqua tota absumpta sit, follis loco fungitur. Procreantur autem tum venti, cum calor madidam utit terram. Sol exsiccatione poros aperit, aër agitatione accedit. Si verò in mari oboritur, mare primo tranquillum secum murmurans, exhalationem venti materiam jam tum in visceribus ejus gigni significat, pisces nonnulli lascivunt, ad saxa se affigunt nonnulli: tum parum intumescens mare, exhalationem modò genitam exitum moliri ostendit: post bulliens ad superficiem usque penetrasse, sed parva adhuc mole; tandem sublatum ante se fluctum, fatuum irruptiones toto inséquentes impetu ventum atque tempestatem faciunt.

ARTICULUS II.

De generibus & effectis Ventorum.

Multa vero ventorum genera, quæ navigatio præcipue invenit; secundumque flatum & proprietatum diversitatem, operationes. Nubes ad se trahit Cæcias, Circeus ne plantarum odore misceatur Aquilo, impedit; & tanta ei vis, ut hominem Cataphractum facile prosternat, naves ab aquis extractas in sublime tollat, molendina cum lapidibus, tecto & hominibus alio transporter. *Plin. l. 2. c. 47. Gell. l. 2. c. 22. Olaus l. 1. c. 41. Et 2. c. 3.* In Japoniam è Sinarum

rum regione navigantibus tantas ciet Typhon procel-
 las, ut nonnisi miraculo effugiatur naufragium. In
 regione S. Vincentii, sylvas extirpat: in Hispaniola
 ad stadii intervallum, sublatos transfert homines. In
 Insula Ormutio si excitentur, fervore interimunt ob-
 vios, occisorumque carnes, quod aqua ferventi fieri
 videmus, ab ossibus disjungunt. Periculum ut effu-
 giant, corpora in aquis occultantur ad caput. *Ovetan.*
l. 6. Polus l. 1. c. 5. Obversis Austro genitalibus mire
 afficiuntur sœminæ libidine, Boream generationi per-
 commodum producit; quo fit ut morientes spiritu
 excitare credatur. *Rhodig. l. 14. c. 4. & lib. 15. c. 23.*
 In Lesbo apud Mytilenam Austro flante ægrotant ho-
 mines, Coro tussunt, Septentrione in integrum resti-
 tuuntur. In Tercera ferrum & lapides ardit. *Bertius*
in Geographia. Inter cæteros sunt & Etesis, sed præ-
 insignis modestiæ venti. Singulis annis biduo post ex-
 ortum Caniculæ spirare quadraginta diebus solent.
 Moderantur flatu suo calorem, ætatem frangunt, &
 à mensium ferventissimorum gravitate defendunt. A
 tertia diei oriuntur horâ; (unde somniculosorum no-
 men) noctu desinunt. Gigni à calore magno, nives in
 locis Septentrionalibus adhuc reliquos colliquante,
 verisimile videtur. Verisimile exoeratas nive terras
 retectasque spirare liberior. Antiqui Sactis placabant
 entos. Structum Boreæ apud Ilissum à Græcis Tem-
 plum, author est Herodorus. Bureasmos Athenis nun-
 cupabant, qui Boreæ festa ducerent. Romæ ædem tem-
 pestatis fuisse P. Victori credimus. *Rhodig. l. 20. c. 25.*

CAPUT VI.

DE TERRÆ MOTU.

ARTICULUS I.

De ortu terræ motus.

A Quam subter in terrarû cavernis undantium flu-
 idibus terram moveri, antiquissimi existimabant: inde

inde Neptunum *Ἐννοσίγαιον ἢ σεισσίγωνα* appellave-
re. *Gell. l. 2. c. 28.* Alii ventum in superficie terræ, in
ejus refluxentem concava concutere. Alii Solem vapores
intra Terram concludere, hos quærentes exitum, graf-
fari cum non invenerint. Contra ratio statuit & expe-
riencia. Est in Occidentali Hispaniæ parte visendæ
mons altitudinis, multis concavis specubus. *Scalig.
Exerc. 38.* Tanto in iis aquæ præcipitantur fragore, ut
quinque milliarium sonitu impleant spacium, nihil ta-
men terræ motus ibidem. Nec ventus aut aër tamen
subiens multus est; per canalium amplitudinem, &
diverticula dissipatur, longius proventus impetum ad-
mittit. Offendunt id metallicæ operæ. Immanes enim
fabricantur folles; vt aërem attrahant ne pigro suffo-
centur. Pugna ventorum nil facit. Illa namque ad la-
tus potius tendit, aut sursum sua levitate aspicit; ad pti-
mumque obstaculum turbinis instat à terra resiliunt.
Mare an occludat meatus, incertum. Raræ tantæ ad
maria cavernæ: Nec unico impetu illud ingredi potest,
quin iterum emittat. Sol non facilius vim suam in ter-
ram exerere potest, & exhalationem progignere, quam
elicere progenitam. Radium enim Solares non agunt abs-
que resistentia. Dum siccant & calefaciunt, aperient
eamdem; quia fortius in propinquum exhalationes as-
cendunt. Vna, ratione continuitatis, sequitur alteram.
Quin quoquo modo ingressæ, terram facillime regre-
diuntur, facilius quam ut concutiant. Nam & in cuni-
culis, ubi minimam pulvis rimam invenerit, accensus
frustraneam facit operam. Exhalatio igitur ab igne sub-
terraneo genita, terræ coercita visceribus, terræ motum
causatur. Id vel signum ostendere potest. Futuro ter-
ræ motu puteorum aquæ non modo ebullire, sed
& turbidiores fieri incipiunt, sulphurei efflantur odo-
res. Vnde? Similes in terræ cavernis vibrantur spiritus.
Plin. lib. 2.

ARTICULUS II.

De terra motuum loco, tempore, effectibus.

Omnia sunt Terræ motui, quæ ventum facile possunt capere. Solida eum non recipiunt, facile dissipant arenosa limo concreta, receptaculis carent venti capacibus, carent campestria cavernis. Tota tamen terra nunquam concutitur. Spiritus enim inclusi nullam ad ejus globum proportionem habent. Si accideret, divinæ adscribendum revera potentia, quod natura sibi vendicare videtur. Durationem si spectes, diversa diversa facit resistantia. Pauci Spiritus citius discutiantur, tardius copiosi, diutiusque tumultuantur. *Senec. Natural. l. 6. cap. 30.* Campania per plures tremuit dies. Principio anni quo L. Cornelius & Q. Minucius consules fuerunt, tam crebros terræ motus fuisse tradit Livius ut non tantum rei ipsius, sed & feriarum ob id indictarum tæderet homines. Idem narrat per dies duodequadraginta terræ motum fuisse, biennii duravisse spacio, & repetitis rediisse vicibus testantur alii. *Liv. l. 44. idem l. 45. Arist. l. 2. Meteor. c. 8. Plin. l. 2. cap. 82.* Effectuum talis est conditio, ut terrorem auditoribus incutiat, spectatoribus mortem. *Sape non solum domus aut urbes singulas aut familias haurit, sed gentes totas regionesque subvertit, & modo ruini opprimit, modo in altam voraginem condit, ac ne id quidem relinquit, ex quo appareat quod non est, saltem fuisse. Senec. l. 6. nat. c. 1.* Sed supra nobilissimas urbes, sine ullo vestigio prioris habitus solum extenditur, cum nimitum impulsæ, quassatæque spritu, maximæ terratum cavernæ corrunt. Sape in mari patefacto hiatu aquæ absorptæ sunt, in terra flumina, ut pisces & naves in eadem confluerint. Sape contra terra in tumorem elevata; in continenti montes, in mari produxit Insulas. Fluviorum interdum mutatur cursus, sublato ea in parte, in quam antea fluebat, tumore. Calamitatum plenæ historiæ. Supremo Neronis anno præta oleæque interce-

tercedente via publica, in contrarias, in agro Mar-
rucino transivere sedes. L. Marcio, Sexto Julio
Coss. in agro Mutinensi duo concurrere montes,
maximo affultantes crepitu. *Plin. l. 2. & l. 16. c. 40.*
Multæ tum elisæ villæ, animalia quæ intra fuere
exanimata sunt. In Pârthia locus est *pâzæ* à rimis di-
ctus. Ibi multa oppida & pagorum duo eversa sunt
millia. Cajetæ in Italia mons est ad meridiem, cujus
partem sic quondam terræ motus divisit, ut arte ho-
minum effecta videatur divisio, sub eo magno fertur
mare sonitu. *Agricola in reb. quæ effl. ex terra.* Helices
& Baræ oppidorum in sinu Corinthiaco ædificia in
alto apparuerunt. In Anania Insula ita haustum est
oppidum, ut ne vestigium quidem apparuerit. Non
longe à Ptolomaide fluctus maris in altum sublatis, ad-
eo se erexerunt, ut montis excelsi præ se ferrent spe-
ciem: qui postea ad terram devoluti, Tryphonis exer-
citus submersere. Cnejo Octavio, & C. Scribonio
Consul. pontes amnis Velini disturbavit, ripas ejus-
dem fluminis in aquas coniecit, saxa quibus forti so-
lum stratum erat, discussit; in oppido & in agris ædes
sacras commovit, quæ paucis post diebus concide-
runt. Terræ motu Lacedæmoniorum urbs, cum
mons Taigetus rumperetur, tota corruit. Bello Mi-
thridatico ad Apamæam Phrygiæ urbem, lacus, palu-
des, fontes & fluvii terræ motu emerferunt, plerif-
que veterum absorptis: & ex his unus salsus innume-
ram piscium & ostrearum effudit copiam; cum tamen
Apamæa longe absit à mari. *Nicolaus Damascenus.*
Fello verò Punico secundo tanti in Ligutia & finitimis
exitere motus ad Tyrthenum mare, ut flumina in con-
trarias fluxerint partes. Maxime mirandus terræ motus,
qui in Angliæ Provincia Herefordia, anno salutis
post seculum decimum quintum, septuagesimo primo
accidit; à Cambdeno his verbis describitur. Anno
salutis post seculum decimum quintum, septuagesimo
primo, XII. Cal. Martii, vesperti hora sexta, in O-
rientali Comitatus parte terra decessit, monsque cum
subiecta caute (ingenti mugitu primum & stridore ut
à vici-

à vicinis exaudiretur) tanquam si ex diuturno somno confurxisset, se extulit, & in superiorem locum, relicto cubili profundo, ascendit, secum una deferens arbores infixas, caulas & ovium greges. Arborum quædam terra obruta jacuere, aliæ monti accedendo adjunctæ, ita coaluerunt, ac si eo loco primum radices egressissent. Quo loco discesserat, hiatus 40 pedes latus, longum 80 ulnas reliquit. Ager omnis 20 iugerum plus minus erat; inter eundem Sacellum obvium evertit. Taxum in cœmeterio sitam ab Occidente in Orientem transtulit. Eadem vi publicas vias cum caulis, sepibus & arboribus incisus protulit. Ex culta pascua, ex pascua rursus cultam effecit. Terram eminentiorem, cui obviam occurrit provolutam, & vi majori actam, in montem celsiorem tanquam aggeri facto redegit. Ita cum à Vespere die Saturni, usque ad meridiem die Lunæ obambulasset, sublitit. Genus terræ motus Phisici *βροχυσμῶν* vocant. Huc denique refer, terræ motum in Apulia, qui anno 1627 contigit. Patuit supra ducenta milliaria, & maximam partem urbis S. Severo, Sarræ, Capreolæ, Dragonoræ, S. Lyaudri Prociæ evertit. Corripuit Assolum, Bovinium, Trojam, Andriam, Tranium, Foggitam, Campum marinum, Remitium Iustonium, Francam villam, Afanum, Consilinum, & c. 17. denique hominum interfecit millia. Non præsentia autem tantum ferre mala certum est: sed & futurorum esse prodromos. Nunquam Romam tremuisse, ut non futuri eventus alicujus id prænuntium esset, scripsit *Plinius l. 2. c. 84.* discordias in religione portendere, reliquit *Socrates*. Quapropter quod Romani olim ferias edito imperando faciebant, id nos faciamus. Metuendum illis erat, ne DEVM alium pro alio nominando, falsa religione populum alligant: notus nobis est DEVS, cujus moveretur terra potentia.

CAPUT VIII.
DE PLUVIA.

Magna pluiarum in copia, tempore & aliis diuersitas, maximeque miranda. Non minor certe quam in diebus varietas: maiorem fere, extraordinaria si inspexeris, conspicias. Non pluit per triennium Achabi tempore, nunquam in Cyrenaica. ea ibi sola messis est, quæ celeritate proventus per naturam Solis aut aëris, ventorum casu evadere solet; fertur à die seminis tricesimo maturescere. *Maiolus Colloquio* 1. Iuxta Vrabam novi orbis urbem, maxima parte anni descendit: hinc perpetuo stillicidio arbores visuntur. *Hispal p. 5. c. 26.* Nunquam apud Tartaros hyeme, sæpissime ætate. In regione vero Mexicana tanto impetu guttæ ruunt, ut homines interficere dicantur. Substantiam si spectes aqua in communi est; id ejus fert materia: alterius tamen fuisse sæpius generis, exempla demonstrant. Sanguinem aliquando pluuisse in Borussia *Thuan. l. 27.* In Insula Pelagia aurum; Ferrum in Lucania, ante bellum Parthicum, quo Crassus est occisus. *Amian l. 17.* Annonam in Carinthia horarum duarum spacio, ad duo amplius milliaria; ex qua panis pinsebatur. *Thuan. l. 5. de anno 1548.* Lapides ovorum Gallinaceorum magnitudine, in quibus hominum vultus & diademata. *Lintur. ad fascic. anno 1496.* Cinerem tempore Leonis, qui palmæ minoris altitudine in tegulis jacuit. *Niceph. l. 15. c. 20.* In Sylvis Neuholem ferream massam recremento similem ex aëre decidisse; sunt qui affirmant, eamque multorum pondo, adeo ut nec deportari propter gravitatem, nec curtu devehi propter invia poterit. *Agricol. obs. Metall. c. 8.* In Ægypto perparvulis guttis, ut plurimum pluit, Mures ex illis nascuntur, qui spicas circumrodere, & segetes succindere solent. *Alian. l. 6. c. 40.* Quin & in Thebaide, cum grandine pluit, mures in terra apparere dicuntur, qui partim cœnulos existunt.

est
Alian. l.
tu fact
voga de
19. feli
serica m
bre dicit
an ex no
perian
culla. F
Vrit he
Corveni
tempore
confam
pacitur
Doms
Profess
carum u
pantes
fueit;
turba
malia q
aliqua p
res evoc
venire;
ferenda

DE

Ingen
mari
quam; A
sensione.
tatis tota
hæc dicit

METEORORUM. 115

existunt limus, partim carnis possident substantiam. *Alian. l. 2. c. 56.* Maxime vero mirum, modo non sit fabulosum, quod *Olaus l. 18.* & *Ziglerus in Norvegia de Septentrionalibus.* Et ex illis *Scaliger Exere. 192. sect. 3.* *Lemer bestiola*, inquit, *quadrupes, soricis magnitudine; pelle varia per tempestates & imbres decidunt, incomptum an ex remotioribus Insula, an ex nubibus fœculentis. Statim arque deciderint, reperiuntur in eorum visceribus herbe cruda nondum cocta. Haec more locustarum depascunt omnia videntia. Vivit hac pestis donec non gustaverit herbam renatam. Conveniunt gregatim quasi hirundines evolutura, stato tempore, aut moriuntur, aut ab alii bestiolis Lefrat consumuntur. At in Amelandia, quæ ranam nullam patitur, ranis pluisset, ex *Præceptore nostro Clarissimo Domino Menelao Vinsemio Med. D. in alma Frisiorum Profess. accepimus.* In Velauniis denique tantum erucatum una nocte decidit de cœlo, ut eas in domo repantes, biduo toto accensa palea, urere necessum fuerit; vix ad id sufficiente hominum mulierumque turba. *Dalechamp. ad l. 2. Plin. c. 56.* *Sennertus* animalia quæ ex putredine gigni possunt, vel ex materia aliqua pluviis irrigata gigni, vel in terræ cavernis latentibus evocari existimat: perfectiora & lapides aliunde venire; ad superiores tamen causas plurima ex his referenda esse arbitrat.*

CAPUT IX.

DE NIVE ET GRANDINE.

Ingens Hyeme Nivis apud nos copia; nulla in alto mari. *Plin. l. 2. c. 103.* nec ejus in Æthiopia quicquam; *Alvarez de reb. Æthiop.* At major in Septentrione. Obrectis aliquando summis arboribus in ramis tota continuè consistit, & ne aër ad inferiora descendat, impedit, fornicatam quasi faciens porticum.

cum. Urbem obtrixisse dicitur in Dofriniorum montium attacta cacumine: pilæ primo referens formam, ingentis tandem globi acquisivit vites. *Olau. l. 19. cap. 15. & l. 2. c. 13.* Vix pauciores Caucaſi montis habent vertices. Hyeme enim adiri non poſſunt: præcipue in Cambizena tanta ejus condenſatur quantitas, ut hominum opprimantur catervæ. *Strabo l. 11.* Eadem Armeniorum ratio. Nam per montana pergentes repente montium cooperiuntur grumis, ut non emineant: id verò sæviente bruma. *Rhodig. l. 18. cap. 29.* At in Tartaria æſtate etiam ingruit. Immenſum frigus, conſiſſimæ nives; à vento abripiuntur omnia. *Hiſpal. p. 4. cap. 23.* In eadem, campeſtria Pamer, adeo ingens frigus alunt, ut ignem reprimat. Nec enim lucere poſteſt, nec eo coqui aliquid. *Polus l. 2. c. 28.* In Moſcovia vero ubi è ſpecula aqua demittitur, congelatur priuſquam attigerit. *Surius ad ann. 1501.* Rubentes in Armenia inveniuntur. Id loca *μελατρώδη* ſeu minio ſcatentia faciunt, inde vi exhalationum inficiuntur. Nec hoc abſurdum: ſanguinis enim copia rorem reddit cruentum. Factum apud Trojam indicat Homerus cum *Ψαδus ἀμγροίωσας* dicit. Ex eo hirta pilis & rubida producuntur animalia, Vermes nuncupat Apollonius, Theophanes teredines montanos. Humor in illis concipitur, in potu gratus gentibus. *Euſtat. in Homer. Ariſt. 5. anim.* Cognata niuigrando de qua nihil habemus, magnitudinem ſi excipias. Nam valentis tempore lapidibus magnitudinè inuſitata ſimilis deſcendit Conſtantinopoli. *Socrat. hiſt. Eccleſ. l. 4. c. 10.* Urbe ab Alarico capta, ſaxis manuariis major, & octonarum circiter librarum pondus habens, deſerri viſa eſt. *Majolus in Canicul.* In Gallia Paſchali Pontifice, unum fruſtum 12 pedum decidit longitudine. *Bonſinius.* Apud Auguſtodunum 16 longitudine, 7 latitudine, altitudine duorum. *Sigebertus.* Vix minor Bergomaris tempore. Ovo enim Struthionis comparatur, & unciarum 12 fuiſſe ſcribit *Bonſinius.* Trium librarum pondere Bomelæ in Geldria die

ſubinde
quato mite
entia
peſſa de cr
cruſa ſigio
ſancur, q
peca D E L

DE

R O e s
quam
vibus imp
tra duos v
ſingunt ſi
vix dicit
dipera B e l
reſ cogit
odorem
quæ cau
Plutarco
mollibus
minuere
nem par
millum
bus geg
ſudor
mat, d
cere. A
quæritur
at diſcre
tatio erit
enim Ori
cæo legim

die duodecimo tuii, hujus anni cecidisse ajunt. Aliquando miras formas præ se tulit. Humanas anno 1395 exhibuit facies, viriles cum barbis, muliebres cum peplis & crinibus. Christi Cremonæ anno 1240. cum crucis signo. Sed sæpe falli mur, & imaginatio existere fateatur, quod recta negat ratio. Mirabilia interim opera DEI.

CAPUT X.
DE RORE, MANNA ET
MELLE.

ROs ex tenui oritur vapore, frigiditate noctis in aquam resoluto. In plantarum foliis & floribus, leuibus imprimis & spissis, inuenitur; & interdum ultra duos vix eleuatur cubitos. Iouis & Lunæ quidam fingunt filiam Διὸς θυγάτηρ ἔρση τρέφει κὴ σελάνυς δίας. Nam ut Plutarchus inquit πανσέληνον δροσοβόλον ἔστιν ac ideo canes plenilunius ἠκιστα ἰχνοκροπίως ἐπιτλχάνουσιν, quoniam rotis frigiditas odorem abolet, nec ἔα εἶν τὰς τῶ ζώων ἀποφορέας, quæ causa est cur διατηρέτος sit ἡ ἄρχη τῆ ἔκρας. Plutarchus tradit obesas mulieres, rore pannis aut mollibus yelleribus collecto ac excepto, pinguedinem minuere ac consumere. ἐν φυσικαῖς αἰτίαις. Mannam parvarum quarundam apum culicibus crassis similitium opus esse scribit Christophorus Vega, à quibus gregatim arboribus insidentibus, guttatim quasi sudor defluat. Sennertus l. 4. c. 8. vero similitium existimat, dulcedine potius Mannæ allici, quam eam efficere. An illud Ebraeorum idem fuerit cum vulgari, quæritur inter doctos. Conuenire plurima videmus: at discrepare in eo, quod ex eo mola fracto aut in mortatio trito fiebant placenulæ. Liquescit omne Sole; etiam Orientale, nisi præueniatur. Vsum ejus pro saccharo legimus ad sitim in potu aqua soluto. Nomadicis

cis pastoribus, qui Targæ colunt solitudines. *Scalig. Exer. 164.* Inter illas quæ ex frondibus colliguntur, Calabrienſis præſtantiffima cenſetur, illa præſertim quæ ex Oenotriæ quodam loco, in quem ſingulis æſtibus deſcendit & ab omnibus excerpitur, deſertur. *Braſavol. in exam. ſimplie.* Hunc locum Reges Neapolitani olim occluſerant, ne quis ſine veſtigali aſſumeret. Occluſo loco deſiit manna, nec deſcendit. Eo recluſo & veſtigali remoto, iterum deſcendere cœpit. Sed rurfum clauſo & recluſo, & poſtea clauſo ceſſavit, ita ut Reges poſtea liberum locum reliquerint, & omnibus colligere permiferint. Idem ſcribitur de Tragafæo ſale in Epiro, cui cum veſtigal injunxiſſet Lyſimachus, evanuit, mox dempto, ſuccevit. *Calig. Rhodig. l. 9. c. 1.* Mel mannae affine eſt. Venit hoc ex aère: & maxime ſyderum ortu, præcipueque ipſo Sirio ſplendefcente fit, nec omnino prius Vergiliarum exortu ſublucanis temporibus. *Plin. lib. 11. c. 12.* Itaque tum prima aurora folia arborum melle roſcida inveniuntur: ac ſi qui matutino ſub dio fuere, undas liquore veſtes, capillumque concretum ſentiunt. Hic ros poſtea ab apibus colligitur, in Veſiculis intra ipſas alteratur, in cellulas puri liquoris inſtar refertur, in quibus poſtea fervet, & calore naturali coquitur. Viſciſimo die craſſeſcit, mox obducitur tenui membrana, quæ fervoris ipſius ſpuma concreſcit. *Plin. l. c. 13.* A veſpis quoque fieri ex Ariſtotele *Plinius* docet. A Moluccarum quibuſdam muſcis in arboribus, quæ formicis minores ſunt, Hiſpanicæ referunt navigationes. Copiam præcipue Lituania & Moſcovia habent. Nota de ruſtico in cavitatem quercus melle repletam delapſo ab Urſo extraçto, hiſtoria. De melle id accepimus quod de vino raſili ex Ariſtotele: adeo nimirum craſſeſcere, ut nonniſi deſaſum bibatur. Sic in Troglodyticæ parte quæ dicitur Belgada, mel candidum adeò, ut nivibus quidem cedat: durum verò quaſi lapis. *Scalig. Exer. 191. f. 1.* Solidum etiam in Calicut, ita ut in Sportis contineatur. Melle ſervantur multa, multa etiam intereunt. Humor enim ei innatus non imbecillis.

becillis. Quare ipsum tibi incorruptum corrumpit aliena. Juglandes quidem in eo servant naturam. Peculiari enim humiditati resistunt oleagine; at Ficus Persica, Pyra, Mala, tabo fluida sunt. *Scaliger. Exerc. 179.*

CAPUT XI. DE IRIDE.

Thaumantis filiam dixere Iridem Poëta; demissis ad terram cornibus, aquam haurire credidit vetustas, Hinc illud *Virgilii 1. Georg. vers. 138.*

Et bibit ingens

Arcus.

Propertius vero lib. 3.

Purpureus pluvias cur bibit arcus aquas.

Colores ejus tam exacti, ut vix artificis possit exprimere manus. Cœruleus aquæ indicium quod præterit exprimere dicitur, ignis alter, quod futurum est. *Strabo citante Rhodig.* Tres & aliquando plures in ea fieri posse existimat Albertus. Dum fir in Meridie, à nobis conspici nequit. Nec enim Iridem videt aliquis ultra tria millia passuum. Nusquam fit ascendente nube, semper vergente ad imum. Illo enim modo non rorat sed cum defluit. *Rhodig. l. 22. l. 12. c. 7.* A Lunariis radiis fieri negat *Celius*, comprobatur *Scalig. Exerc. 80. f. 11.* In *Insula S. Thome*, inquit, si antecesserit pluvia fieri à Luna Iridem cujus color sit quasi alba nebula. Talem *Combachius* anno 1609. mense Junio Oxoniæ vidit; anno verò 1599. media ætate post ingentia fulgura *Wittebergæ. Sennertus l. 4. Epitom. c. 9.* Quantum ad influxum ab Iridis incubatu odoratiores reddi plantas tradunt nonnulli. *Scalig. Exerc. 81. f. 7.* Damnat *Cardanus*: sed tamen vix ridendum: Nam & ad jugi clivum se demississe nubem vidit *Scaliger.* & *Arist.* ipse id asserit, de iis præsertim quæ natura sua flores fundunt odoratiores. Matutinam promittere tempestatem: vespertinam serenam, nautæ & agri-

& agricolæ observarunt. Causa in nubem crassitudine exoneratam aquarum, ratione posterioris ponitur; in plenitudinem nocturni humoris ratione prioris rejicienda videtur. Sed hæc animi gratia, in medium à Scaligero adferuntur. *Neque enim leve est incerta rei certas adferre rationes. Scalig. Exerc. 81. f. 12.*

CAPUT XII.

DE METEORIS
quibusdam admirandis.

O Stentorum veniunt nomine, quæ & in vicino aëre, & in sublimiore illo Siderum cælo, perpetuo orbium circumvolutionibus, Dei iussu insolenter accidunt. Varietatem, non vetusta solum sed & recentia obseruarunt tempora, DEVS, & puriores quædam effingunt Angeli, format & impius nonnulla. *Casparius Peucerus in Theratostopia. Anno 1532 non procul ab Oeniponte miræ visæ sunt imagines. Camelus erat primus, flamma circumdatus in orbem; altera lupus flammam evomens, & flammeo orbe septus. Sequebatur hunc Leo, cui vir cataphractus, in montium stans aditu, blande contrectabat jubam, blandi hic vicissim videbatur. Iohannis Ducis Saxonie, & Electoris mortem, hæc præcessere picturæ. Arbor primò erat marcida & eversa; Expeditus hinc eques, truncatam ramis gestans arborem, tum magna & atra crux in densa nube. Tandem ex ea fulmen visum est excui horribile, ingenti cum sonitu. Anno 1534. tertia die Iulii, in oppido Schleswich, à meridie cælo sereno, conspècti in aëre Leones, ex locis diversis ad conflatum concurrentes. Cataphractus his assistebat hastam quatiens. Iacuit non procul ab equite humanum caput sine trunco, imperatorio ornatum diademate. Modico post intervallo, apri caput aculeatum visum, & duo Dracones ignem vomentes. Vnicæ deinde & amplissimæ urbis effulsit imago*

ad

METEORORUM. 127

ad lacum positæ, classequè & terrestribus obsessæ
 copiis. Crux super hanc sanguinei coloris, conversi
 paulatim in atrum. Prodiit item alius Eques, igneo
 flagrans colore, Imperatorium in capite diadema ge-
 stans: quem insecutus sine fessore equus. Postea in
 ampla planitie duæ ardentes enituerunt arces, alto vi-
 cinæ monti ad quam grandis aquila dimidium sui cor-
 poris post montis abscondens lacus: ali quod ibidem
 pulli aquilarum, candido nitidi colore apparuere: item
 Leonis supini caput insigniti corona: Gallus gallina-
 ceus rostro feriens fodiensque caput tantisper, donec à
 trunco corporis delaberetur solum & evanesceret,
 corpore diu conspicuo. Adstiterunt & alii Leones, &
 juxta Apri caput, Monoceros paulatim in Draconem
 conversus, aliaque plurima inusitata figuræ & magni-
 tudinis animalia. Arsit & in celsa rupe arx duobus cin-
 cta exercitibus, & visa est integra regio, frequentibus
 oppidis arcibus & vicis referta. Sed mox totus tractus
 in quo hæc steterant, igne conflagravit correptus, &
 ruinas vastæ terræ stagnum amplissimum obruit, ex-
 stantibus tantum turribus in eo loco, in quo antea ma-
 gna illa urbs apparuerat. Ad ripam lacus grandis, Ca-
 melus bibenti similis constitit. Anno vero 1545. altero
 post Pentecosten die, visæ hæc in Silesia imagines. Du-
 xit ab Oriente instructam Versus aciem cui, ab occasu,
 armata manu Leo occurrit: intra exercitum utrum-
 que lucidissima emicuit stella: mox inter sese congres-
 si, dimicarunt acriter, ut destillare ex faucibus sanguis,
 & ex anima corpora decidere viderentur. Inter prælian-
 dum Aquila sese supra copias Leonis, de alta rupe, ala-
 rum libravit remigio. Ditemto quasi certamine, Leo
 inter suas fulsit cohortes, nullum Versi vestigium, sed
 prostrata jacuerunt cadavera, qua alter consistit e-
 exercitus, quibus canitie venerandi asstiterant senes. Fi-
 nito prælio reduxit exercitum ad occasum Leo, quo
 aliquousque progressò, quidam albo & ornato vectus
 equo, ad pugnæ locum à copiis rediit, atque in eum e-
 quum juvenem Cataphractum. ibi stantem colloca-
 vit, & versus ortum procedentem comitatus, cum

F

cæteris

cæteris speciebus evanuit. Sed quid prisca recenseo ? vidit & ætas nostra mirabilia, hic ipse vidit annus. Anno enim sæculi vigesimo septimo, duo in Pomerania visi configere exercitus, victor Septentrionalis evasit. Trabs hunc procedentem ignea secuta est. *Mercurius Gallobelgicus*. Mense vero 1629, anni Martio, duæ in Misnia in infima aëris regione concurrere acies. Ex nebula illa ira formatae erant, ut videri vultus & ora potuerint. Victoriæ minor obtinuit, casus fugatusque major est. Futurorum hæc fors præfagia, quæ ut eveniant animum optamus, voto classem hanc terciam concludemus. Vitam! Vitam!



THAU-